

Initiatiefvoorstel

Nummer raadsvoorstel	D/2025/151989 behorende bij zaak: Z/2025/043066
Datum commissie	13 maart 2025
Datum B&W vergadering	n.v.t.
Portefeuillehouder	n.v.t.
Indiener	Regiegroep Bestuurlijke Toekomst
	☒ Openbaar ☐ Geheim

Onderwerp
Initiatiefvoorstel Rapportage &Van de Laar.

Kern van het voorstel
Vanaf 27 mei 2024 zijn de drie raden van Wormerland, Oostzaan en Landsmeer gezamenlijk opgetrokken in de Werkgroep WOL en hebben een onderzoeksopdracht aan Bureau & Van de Laar (&VDL) gegeven voor een verkenning hoe de drie gemeenten gezamenlijk tot een toekomstbestendige vorm van samenwerking kunnen komen. &VDL heeft dit onderzocht in opdracht van de drie gemeenteraden en presenteerde 13 januari jl. haar voorlopige bevindingen en advieslijn. Op 12 februari heeft &VDL het definitieve rapport met conclusies en bevindingen opgeleverd. Op 26 maart zijn de drie raden aan zet om op basis van het definitieve rapport van het bureau tot besluiten te komen over de toekomst van de gemeenten. &VDL heeft de raden in verschillende sessies geïnformeerd over de voorlopige uitkomsten van deze verkenning: - Een ambtelijke fusie tussen de WOL-gemeenten is niet krachtig en robuust. - Een bestuurlijke fusie tussen de WOL-gemeenten is niet voldoende krachtig en robuust - Zelfstandig voortbestaan van de drie gemeenten is niet langer houdbaar. &VDL draagt desgevraagd ook andere oplossingsrichtingen aan voor de drie gemeenten: - Eén robuuste krachtige gemeente van Wormerland, Oostzaan, Landsmeer en; Edam-Volendam of Waterland (WOL +), Edam-Volendam en Waterland (WOL ++). - Sluit aan als gemeente bij de stad waarmee de meeste sociaal-maatschappelijke, culturele en economische verbindingen bestaan. &VDL adviseert de 3 gemeenten: maak in alle gevallen nog in déze bestuursperiode een keuze voor een of meerdere fusiepartner(s). De Werkgroep WOL adviseert de oplossingsrichtingen te verkennen tot de zomervakantie 2025.

Voorgesteld besluit aan de raden van Wormerland, Oostzaan en Landsmeer
De raad besluit: 1. Kennis te nemen van het rapport van &VDL, inhoudende: - de verkenning van de uitkomsten op de gestelde onderzoeksvraag en - de verschillende vormen van toekomstige samenwerking; 2. De analyse van &VDL dat de zelfstandigheid van de drie gemeenten niet langer toekomstbestendig is, te onderschrijven; 3. Het advies van &VDL over te nemen m.b.t. de ambtelijke fusie WOL; 4. Het advies van &VDL over te nemen m.b.t. de bestuurlijke fusie WOL; 5. De Werkgroep WOL de opdracht te geven de haalbaarheid van de WOL + variant (Edam-Volendam of Waterland) en de WOL ++ variant (Edam-Volendam en Waterland) te verkennen tot de zomervakantie 2025, waarbij specifiek wordt onderzocht of de gemeenten Waterland en Edam-Volendam bereid zijn deel te nemen aan de fusie; 6. Het college de opdracht te geven de mogelijkheid van aansluiting bij een grotere gemeente te onderzoeken, met name bij Purmerend en Amsterdam en de raad daarover voor de zomervakantie 2025 te informeren.

Bijlagen
Bijlagen: B.1 Definitieve rapport van &VDL

Toelichting

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)
Aanleiding Vanaf 27 mei 2024 zijn de drie raden van Wormerland, Oostzaan en Landsmeer gezamenlijk opgetrokken in de Werkgroep WOL en hebben een gezamenlijke onderzoeksoopdracht aan Bureau & Van de Laar (&VDL) gegeven voor een verkenning hoe de drie gemeenten gezamenlijk tot een toekomstbestendige vorm van samenwerking kunnen komen. &VDL heeft dit onderzocht in opdracht van de drie gemeenteraden en presenteerde 13 januari jl. haar voorlopige bevindingen en advieslijn. Op 12 februari heeft &VDL het definitieve rapport met conclusies en bevindingen opgeleverd. Op 26 maart zijn de drie raden aan zet om op basis van het definitieve rapport van het bureau tot besluiten te komen over de toekomst van de gemeenten. Daaraan voorafgaand is in iedere gemeenteraad afzonderlijk een inhoudelijke bespreking over het onderwerp geweest.

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)

&VDL heeft de raden in verschillende sessies geïnformeerd over de voorlopige uitkomsten van deze verkenning:

1. Een ambtelijke fusie tussen de WOL-gemeenten is niet krachtig en robuust.
2. Een bestuurlijke fusie tussen de WOL-gemeenten is niet krachtig en robuust.
3. Zelfstandig voortbestaan van de drie gemeenten is niet langer houdbaar.

De belangrijkste argumenten &VDL hiervoor zijn (*eindrapport Krachtig & Robuust &Van de Laar 8 februari 2025*):

De sociaal, ruimtelijke- economische opgaven zijn voor alle drie de gemeenten zeer fors, terwijl de bestuurlijke en ambtelijke slagkracht van alle drie de gemeenten in de regio (e.v.) zeer beperkt is. De ambtelijke uitvoeringskracht van de drie gemeenten staat sterk onder druk.

De financiële situatie is zorgwekkend te noemen, nu vanaf 2026 de begroting niet structureel in evenwicht is. De uitdagingen zijn dusdanig breed dat het treffen van alleen al financiële maatregelen effecten hebben op het lastenniveau van de inwoners en/of de verschraving van het voorzieningen niveau voor inwoners.

Daarbij wordt nog de positie op de arbeidsmarkt genoemd als zorgpunt, gezien de positionering in de stedelijke regio's. Kortom, de slagkracht van de gemeenten is niet in balans met de kerntaken, maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities.

Zelfstandigheid is op termijn geen serieuze optie meer.

Een ambtelijke fusie zal leiden tot een te geringe versterking van de ambtelijke uitvoeringskracht en heeft weinig positieve impact op de regionale positie, terwijl de complexiteit naar verwachting toeneemt.

De capaciteit moet immers worden verdeeld onder de drie besturen.

De bestuurlijke fusie zal, ondanks de geringe voordelen qua uitvoeringskracht en de vermindering in complexiteit, met name op het gebied van financiën naar verwachtingen op termijn grote uitdagingen met zich meebrengen.

Het risico bestaat dat een dergelijke fusie niet zal voldoen aan de wettelijke toetsingscriteria van de provincie Noord-Holland en het beleidskader herindelingen van het Rijk.

De toekomstbestendigheid is mogelijk onvoldoende. Het risico bestaat dat er na WOL-fusie binnen afzienbare tijd opnieuw een herindelingsproces voor de deur staat. Deze processen zijn ingrijpend te noemen voor medewerkers en bestuurders.

&VDL draagt desgevraagd ook andere oplossingsrichtingen aan voor de drie gemeenten:

- Eén robuuste krachtige gemeente van Wormerland, Oostzaan, Landsmeer en Edam-Volendam **of** Waterland (WOL + variant) of Wormerland, Oostzaan, Landsmeer en Edam-Volendam **en** Waterland (WOL ++ variant).
- Als gemeente aansluiten bij de stad waarmee de meeste sociaal-maatschappelijke, culturele en economische verbindingen bestaan. Benut de kracht van de stad, de robuuste begroting, de sterke ambtelijke organisatie en maak als onderdeel van de stad gebruik van de kansen die de regio biedt voor de eigen dorpen.

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)

&VDL noemt hiervoor de belangrijkste argumenten:

Een WOL+ (WOL en Volendam- Edam of Waterland) of WOL++ variant betekent dat met een fusie binnen het verstedelijkte gebied een unieke gemeente ontstaat met een groen-blauw profiel. Bestaande verbanden in de regio kunnen daarmee in stand blijven met krachtigere inliggende gemeenten. De uitbreiding van de WOL- gemeenten met een + of een ++ maakt dat er een robuustere ambtelijke uitvoeringskracht ontstaat. Daarnaast ontstaat er ook een meer robuuste financiële basis door de omvang van de begroting. Een structureel nadeel is overigens ook in zicht door het vervallen van de vaste voet. Regionaal betekent een dergelijke fusie dat de groene long of groen-blauwe variant een krachtig geluid krijgt binnen de regio.

&VDL adviseert de 3 gemeenten: maak in alle gevallen nog in déze bestuursperiode een keuze voor een of meerdere fusiepartner(s).

De Werkgroep WOL adviseert de oplossingsrichtingen te verkennen tot de zomervakantie 2025.

De raden hebben in maart gezamenlijk een beeldvormende sessie gehad en daarna per gemeente een voorbereidende raads- of commissievergadering.

C.L. (Caroline) Hageman,

A. (Axel) Damme

griffier

voorzitter Regiegroep Bestuurlijke Toekomst

Onderwerp:
Initiatiefvoorstel Rapportage & Van de Laar

RV-nummer: D/2025/151989
behorende bij zaak:
Z/2025/043066

Datum: 26 maart 2025

Besluit

1. Kennis te nemen van het rapport van &VDL, inhoudende:
 - de verkenning van de uitkomsten op de gestelde onderzoeksvraag en
 - de verschillende vormen van toekomstige samenwerking;
2. De analyse van &VDL dat de zelfstandigheid van de drie gemeenten niet langer toekomstbestendig is, te onderschrijven;
3. Het advies van &VDL over te nemen m.b.t. de ambtelijke fusie WOL;
4. Het advies van &VDL over te nemen m.b.t. de bestuurlijke fusie WOL;
5. De Werkgroep WOL de opdracht te geven de haalbaarheid van de WOL + variant (Edam-Volendam of Waterland) en de WOL ++ variant (Edam-Volendam en Waterland) te verkennen tot de zomervakantie 2025, waarbij specifiek wordt onderzocht of de gemeenten Waterland en Edam-Volendam bereid zijn deel te nemen aan de fusie;
6. Het college de opdracht te geven de mogelijkheid van aansluiting bij een grotere gemeente te onderzoeken, met name bij Purmerend en Amsterdam en de raad daarover voor de zomervakantie 2025 te informeren.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 26 maart 2025.

De raad van de gemeente Landsmeer,

C.L. (Caroline) Hageman,
griffier

L.A. (Léon) de Lange
voorzitter